

Alueiden komitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan laajuisen korkeakouluopetusta koskevan yhteistyöohjelman kolmannen vaiheen (Tempus III) (2000–2006) hyväksymisestä”

(1999/C 51/14)

ALUEIDEN KOMITEA, joka

ottaa huomioon ehdotuksen neuvoston päätökseksi Euroopan laajuisen korkeakouluopetusta koskevan yhteistyöohjelman kolmannen vaiheen (Tempus III) (2000–2006) hyväksymisestä KOM(98) 454 lopull. – 98/0246 CNS (1),

ottaa huomioon neuvoston 1. lokakuuta 1998 Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 198 c artiklan ensimmäisen kohdan nojalla tekemän päätöksen pyytää aiheesta alueiden komitean lausunto,

ottaa huomioon komitean työvaliokunnan 13. toukokuuta 1998 tekemän päätöksen antaa lausunnon valmistelu valiokunta 7:n ”Koulutus – Ammattikoulutus – Kulttuuri – Nuoriso – Urheilu – Kansalaisten oikeudet” tehtäväksi,

ottaa huomioon valiokunta 7:n 1. lokakuuta 1998 hyväksymän lausuntoluonnoksen CdR 301/98 rev. (esittelijä: Nicole Morsblech),

hyväksyi 18.–19. marraskuuta 1998 pitämässään 26. täysistunnossa (marraskuun 19. päivän kokouksessa) yksimielisesti seuraavan lausunnon.

1. Johdanto

1.1. Lausunnon aiheena on ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan laajuisen korkeakouluopetusta koskevan yhteistyöohjelman kolmannen vaiheen Tempus III (2000–2006) hyväksymisestä. Ehdotuksen tavoitteena on käynnistää korkeakouluopetusta koskevan Tempus-ohjelman kolmas vaihe vuosiksi 2000–2006.

1.2. Korkeakouluopetusta koskeva Tempus-ohjelma luotiin neuvoston päätöksellä 7. toukokuuta 1990 (neuvoston päätös 90/233/ETY). Päätöksen myötä Tempus-ohjelma hyväksyttiin 1. heinäkuuta 1990 alkavaksi kolmivuotiskaudeksi ja sen tavoitteeksi asetettiin ohjelmaan valittujen edunsaajamaiden korkeakouluopetuksen kehityksen ja rakennemuutoksen edistäminen. Ensimmäistä jaksoa jatkettiin myöhemmin kesäkuun 1994 loppuun asti (neuvoston päätös 92/240/ETY).

1.3. Neuvosto päätti 29. huhtikuuta 1993 Tempus-ohjelman toisesta nelivuotisesta vaiheesta, joka alkoi 1. heinäkuuta 1994 (neuvoston päätös 93/246/ETY). Neuvosto päätti 21. marraskuuta 1996 jatkaa toista vaihetta kahdella vuodella vuosiksi 1998–2000 (neuvoston päätös 96/663/EY).

1.4. Alueiden komitea hyväksyi 19. syyskuuta 1996 täysistunnossaan lausunnon aiheesta ”Ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan laajuisen korkeakouluopetusta koskevan yhteistyöohjelman toisen vaiheen (Tempus II 1994–1998) hyväksymisestä 29. päivänä huhtikuuta 1993 tehdyn päätöksen 93/246/ETY muuttami-

sesta” (2). Lausunnossaan alueiden komitea antoi myönteisen arvion Tempus-korkeakouluohjelmasta. Se oli tyytyväinen Tempus II -ohjelman uudelleen määriteltyihin tavoitteisiin, jotka oli esitelty lausunnon aiheena olevassa, ohjelmaa koskevassa ehdotuksessa neuvoston päätökseksi, ja kannatti samalla aikomusta varmistaa yhteisvaikutus Tacis- ja Phare-ohjelmien ensisijaisten menoerien kanssa. Alueiden komitea oli tyytyväinen neuvoston päätösehdotuksessa esitettyihin yleistavoitteisiin, joihin kuului tärkeimpien alojen opetussuunnitelmien kehittäminen ja uudistaminen, korkeakoulujärjestelmien ja -laitosten sekä niiden hallinnon uudistaminen ja ammattiin tähtäävän koulutuksen kehittäminen erityisesti parantamalla ja laajentamalla yhteyksiä elinkeinoelämään, jotta poistetaan korkeakoulutuksen antamaan pätevyyyteen liittyviä puutteita, jotka tulevat esiin talouselämän uudistuessa. Alueiden komitea korosti tukevana kaiken kaikkiaan erityisesti taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin uudistuksiin liittyviä Tempus-ohjelman tavoitteita. AK kannatti ajatusta auttaa Tempuksen avulla maita, jotka valmistautuvat liittymistä edeltävän strategian avulla sisämarkkinoihin, siirtymään avustushjelmista yhteistyöohjelmiin.

1.5. Alueiden komitea hyväksyi lisäksi 20. syyskuuta 1995 pitämässään täysistunnossa lausunnon aiheesta ”Paikallisten ja alueellisten viranomaisten asema Euroopan unionin tukemassa koulutuksessa Keski- ja Itä-Euroopassa” (3). Lausunnossaan komitea korosti hajautettujen ja monimuotoisten rakenteiden merkitystä,

(1) EYVL C 270, 29.8.1998, s. 9.

(2) CdR 193/96 fin – EYVL C 34, 3.2.1997, s. 49.

(3) CdR 298/95 – EYVL C 100, 2.4.1996, s. 98.

joiden osana demokraattisesti toimivilla paikallis- ja alueviranomaisilla on huomattava rooli Keski- ja Itä-Euroopan taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa kehityksessä. Komitea korosti myös EU:n ja Keski- ja Itä-Euroopan maiden paikallisen ja alueellisen yhteistyön merkitystä erityisesti yleissivistävään ja ammatillisen koulutuksen kannalta. Alueiden komitea piti Tempus-ohjelmaa selvästi erittäin onnistuneena ja kannatti sen kehittämistä siten, että keski- ja itäeurooppalaiset yliopistot saisivat kumppanuudessa entistä tärkeämmän osan.

1.6. Komissio hyväksyi 29. toukokuuta 1998 valmisteluasiakirjan aiheesta ”Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Keski- ja Itä-Euroopan maiden kahdenvälinen ja monenvälinen yhteistyö korkeakoulutuksen alalla”⁽¹⁾ Valmisteluasiakirjassa komissio toteaa, että erityyppiset toimet täydentävät toisiaan ja että tämän täydentävyyden tulee vahvistaa yhteisvaikutuksen syntymistä. Komissio ilmoittaa, että se aikoo Tempus III -ohjelmaa ja yleissivistävää ja ammatillista koulutusta koskevan uuden ohjelasukupolven avulla pyrkiä ensin vahvistamaan ja sitten laajentamaan yhteistyötä, luodakseen pohjaa todelliselle ulkoiselle ulottuvuudelle, jonka ansiosta eurooppalainen koulutusalue pääsee kehittymään täyteen mittaansa.

2. Yleistä

2.1. Korkeakouluopetusta koskevan Tempus-ohjelman perustana oli Eurooppa-neuvoston vuonna 1989 komissiolle esittämä pyyntö tehdä ehdotuksia korkeakouluopetukseen liittyvistä toimista, jotka tukisivat Keski- ja Itä-Euroopan maiden uudistuskehitystä. Alueiden komitea pitää tätä edelleen peruspäämääränä, vaikka monessa ohjelman alkuvaiheen edunsaajamaassa Euroopan unioniin lähentyminen ja sen jäsenyyteen valmistautuminen onkin noussut entistä merkittävämmäksi tavoitteeksi.

2.2. Alueiden komiteasta Tempus-ohjelma on osoitus Euroopan unionin poliittisesta sitoutumisesta yhteistyöhön ja vuoropuheluun KIE-maiden, uusien itsenäisten valtioiden ja Mongolian kanssa. AK on komission kanssa yhtä mieltä siitä, että tässä yhteistyössä keskeisinä aloina tulee pitää yleissivistävää ja ammatillista koulutusta sekä henkilöresurssien kehittämistä.

2.3. Sen lisäksi yleissivistävä, ammatillinen ja korkeakoulutus tarjoavat loistavat mahdollisuudet alueelliseen ja aluetasoa vahvistavaan yhteistyöhön.

2.4. Alueiden komitea on samaa mieltä arviosta, että erityisesti uusien itsenäisten valtioiden ja Mongolian sekä Keski- ja Itä-Euroopan assosioitumattomien maiden osalta EU on avainasemassa näiden alueiden vakauden ylläpitämisessä. AK korostaa, että Tempus-korkeakouluohjelman antama tuki yleissivistävälle, ammatilliselle ja korkeakoulutukselle soveltuu erinomaisesti kyseisen vakauttavan vaikutuksen välineeksi.

2.5. Samalla yleissivistävä, ammatillinen ja korkeakoulutus voivat assosioituneissa KIE-maissa tulla avainasemaan järjestelmien ja rakenteiden uudistamisessa. Tempus-ohjelman merkitys on laajentunut tuensaajamaiden kehityksasteesta ja Tempus-yhteistyön kestosta riippumatta korkeakoulujärjestelmän rakenteen uudistamisesta koulutusalan yhteistyön edistämisen kautta EU-ohjelmiin osallistumisen tukemiseen ja lopulta Euroopan unioniin liittymisen valmisteluun. Kehitykseen liittyi myös yhä selkeämpi erikoistuminen kunkin kumppanimaan korkeakoulujärjestelmässä, kuten esim. koulutusohjelmien, korkeakoulurakenteen ja ammattipätevyyteen tähtäävän koulutuksen kohdalla on käynyt ilmi.

2.6. Tempus-korkeakouluohjelman toteuttamiseen liittyy kumppanimaissa tuelle asetettava maakohtainen tärkeysjärjestys. Näiden maakohtaisten painopistealueiden määrittelyn ja yksittäisten maiden EU-jäsenyyttä edeltävän strategian välillä tulisi aina olla suora yhteys.

2.7. Tempus-ohjelmahan suunniteltiin heti alun perin soveltumaan myös KIE-maiden ja unionin jäsenvaltioiden välisen alueyhteistyön välineeksi.

2.8. Tempus-korkeakouluohjelma oli ensimmäisellä kaudella 1990–1994 ainoa väline, joka tuki yksittäisten maiden korkeakoulujärjestelmän uudistamista ja tarjosi samalla KIE-maiden korkeakouluille mahdollisuuden päästä mukaan kansainväliseen yhteistyöhön.

2.9. Toisella kaudella 1994–1998 Tempusta täydennettiin siten, että assosioituneille Keski- ja Itä-Euroopan maille avautui mahdollisuus osallistua EU:n Leonardo- ja Sokrates-ohjelmiin. Samassa yhteydessä kehitettiin maakohtaisten painopistealueiden määrittelemiseksi järjestelmä, jossa otettiin maittain eriytetyn huomioon niiden erityispiirteet.

2.10. Kaikkiaan toiselle vaiheelle oli tyypillistä tavoitteenasettelun siirtyminen tuesta yhteistyöhön. Siirtyminen liittyi kumppanimaiden lisääntyneeseen kykyyn tehdä EU-yhteistyötä koulutuksen ja korkeakoulutuksen

⁽¹⁾ SEK(98) 909 lopull.

aloilla. Tämä kehitys oli edellytys sille, että yleissivistävä, ammatillinen ja korkeakoulutus voivat olla mukana valmistamassa assosioituneita Keski- ja Itä-Euroopan maita EU-jäsenyyteen.

2.11. Toisen vaiheen alkaessa Tempus-ohjelma laajennettiin kattamaan myös uudet itsenäiset valtiot ja Mongolia.

2.12. Kuluvalla toisen vaiheen jatkojaksolla 1998–2000 on Tempus-ohjelma Keski- ja Itä-Euroopan assosioituneiden maiden osalta suuntautunut yhä enemmän EU-jäsenyyteen valmistautumiseen. Samalla on EU-ohjelmiin osallistumisen tukeminen ja yhteys niihin tullut yhä tärkeämmäksi.

2.13. AK on komission kanssa samaa mieltä siitä, että Keski- ja Itä-Euroopan assosioituneiden maiden yliopistot pystyvät antamaan aktiivisen panoksen maidensa valmistautuessa EU-jäsenyyteen. Komitea muistuttaa kuitenkin, että assosioituneiden maiden ryhmän sisällä sekä myös niiden korkeakoulujärjestelmien välillä on selviä kehitysvaihe-eroja.

2.14. Alueiden komitea panee tyytyväisenä merkille, että Tempus-ohjelma on vuodesta 1994 osoittautunut toimivaksi myös Tacis-maissa, uusissa itsenäisissä valtioissa ja Mongoliassa.

2.15. AK korostaa, että etenkin Tacis-maissa, jotka ovat Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen joutuneet monelta kannalta erittäin vaikeaan siirtymävaiheeseen, korkeakouluilla on kansainvälisen yhteistyön luomisessa aivan erityinen merkitys. Koulu- ja korkeakoulujärjestelmän rakentamisen tukemisen lisäksi voi korkeakoulujen välisellä kokemustenvaihdolla ja keskinäisellä yhteistyöllä olla erityinen merkitys näissä valtioissa, koska niiden lähtökohdat ovat Neuvostoliiton hajottua pitkälti samankaltaiset.

2.16. Alueiden komiteasta on myönteistä, että nk. eurooppalaiset yhteishankkeet ovat osoittautuneet Tempus-toimien tärkeimmäksi välineeksi. AK:n mielestä eurooppalaisen yhteishankkeen perusajatus, eli yhden europaajamaan korkeakoulun ja kahden EU-kumppanin yhteistyö, on yksi Tempus-korkeakouluohjelman onnistuneen toteutuksen perustekijöistä.

2.17. Alueiden komiteasta liikkuvuutta tukevat apurahat ovat erittäin tärkeä ja onnistunut Tempus-ohjelman osa, joka on osoittautunut toimivaksi ohjelman tähänastisen kehityksen aikana.

3. Erityistä

3.1. Alueiden komitea on komission kanssa yhtä mieltä siitä, että Tempus on osoittautunut tehokkaaksi välineeksi korkeakoulualan rakennemuutoksessa ja edelleen kehittämisessä.

3.2. AK on samaa mieltä arviosta, jonka mukaan Tempuksen myönteinen vaikutus kattaa myös korkeakoulujen yleiset tehtävät. Se on havainnut tästä esimerkkejä ammatillisen ja yliopistollisen koulutuksen saaneiden panoksessa talouden ja yhteiskunnan tarpeellisten uudistusten mahdollistamiseksi ja edistämiseksi. Kuten on käynyt ilmi, voi Tempus siten erittäin hyvin vaikuttaa demokraattisen yhteiselämän kehittämiseen.

3.3. Alueiden komitea on yhtä mieltä arviosta, että Tempus on olennaisesti tasoittanut EU-maiden ja Keski- ja Itä-Euroopan maiden korkeakoulujen ja opetustarjonnan välisiä tasoeroja.

3.4. Alueiden komitea korostaa tuensaajamaiden talouden kehityksen ja koulutusalaan tehtävien sijoitusten tiivistä yhteyttä. Myös tästä syystä komitea pitää myönteisenä päätöstä sisällyttää Tempus osaksi Phare- ja erityisesti Tacis-ohjelmien suuntaviivoja.

3.5. Alueiden komitea korostaa, että Tempus on osaltaan auttanut ratkaisevasti vahvistamaan KIE-maiden korkeakoulujen EU-yhteistyövalmiuksia. Näin Tempus on vaikuttanut huomattavalla tavalla siihen, että KIE-maiden korkeakoulut pystyvät hyödyntämään Sokrates- ja Leonardo-ohjelmia.

3.6. Erityisesti Sokrates- ja Leonardo-ohjelmien avaamista KIE-maille alueiden komitea pitää johdonmukaisena EU-jäsenyyttä edeltävänä tukena. Komitea odottaa, että Sokrates- ja Leonardo-ohjelmiin osallistuminen johtaa KIE-maiden ja EU:n korkeakoulujen yhteistyön tiivistymiseen entisestään. Yhteistyö tarjoaa samalla mahdollisuuden Tempuksen avulla luotujen rakenteiden säilyttämiseen ja kehittämiseen.

3.7. Erityisesti Tacis-maiden kohdalla alueiden komitea pitää Tempuksen tehtävänä edistää valtion ja yhteiskunnan välttämättömiä muutoksia. Alueiden komitea pitää myönteisenä Tempus-/Tacis-ohjelmien tähänastista tehtävänasettelua, etenkin mitä tulee riippumattomien, hajautettujen ja monipuolisten korkeakoulujärjestelmien kehittämisen vahvistamiseen sekä korkeakoulujen tukemiseen niiden osallistuessa oman maansa taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen uudistukseen.

3.8. Alueiden komitea korostaa erityisesti, että Tacis-maissa korkeakoulutuksen ja sen kehittämisen alueellisen osatekijän vahvistaminen on yksi tärkeimmistä tavoitteista.

3.9. Tempus-ohjelmasta tähän asti saatujen myönteisten kokemusten perusteella alueiden komitea on erityisen tyytyväinen, että Tempus-ohjelman kolmatta vaihetta eli vuosia 2000–2006 koskeva ehdotus neuvoston päätökseksi on tehty.

3.10. Alueiden komitea panee merkille, että Tempus-ohjelman tukikelpoisten maiden joukko on määritelty kattamaan Tacis-ohjelmaan osallistuvat maat, uudet itsenäiset valtiot ja Mongolia, ja Phare-ohjelman piirissä Keski- ja Itä-Euroopan assosioitumattomat maat. AK:n mielestä tämä ehdotus, jonka mukaan Phare-ohjelmaan osallistuvat Eurooppa-sopimuksen solmineet KIE-maat karsittaisiin Tempus-ohjelman ulkopuolelle, on ratkaiseva uusi kehitysvaihe Tempus-ohjelman linjassa.

3.11. AK on pohjimmiltaan samaa mieltä arviosta, että koulutus- ja korkeakoulupolitiikan osalta Tempus III:n edunsaajamaita koskevat samat tavoitteet ja painopistealueet kuin Tempus-ohjelmaan alussa osallistuneitakin. Alueiden komitean mielestä on täysin hyväksyttävää verrata assosioituneissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa 1990-luvun alussa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa vallinnutta lähtötilannetta assosioitumattomien ja Tacis-maiden nykytilanteeseen.

3.12. Komitea on erityisesti samaa mieltä komission kanssa siitä, että Tempus-ohjelman keskeyttäminen hidastaisi tai pysäyttäisi kokonaan korkeakoulujärjestelmien sopeuttamisen. AK huomauttaa, ettei Tempus-ohjelman päättymisen myötä Tempus III -ehdotuksessa määritellyille edunsaajamaille olisi tarjolla lainkaan EU-tukea korkeakoulutuksen kehittämiseen.

3.13. AK pitää Sokrates- ja Leonardo-ohjelmien avaamista assosioituneille Keski- ja Itä-Euroopan maille oikeana toimenpiteenä, jolla KIE-maiden korkeakoulu- ja koulutusjärjestelmää voidaan kehittää edelleen sekä vahvistaa ja edistää niiden EU-yhteistyötä kyseisellä alalla. Alueiden komitea odottaa, että Keski- ja Itä-Euroopan maat osallistuvat Sokrates- ja Leonardo-ohjelmiin tulevaisuudessa entistä enemmän. Komitea on kuitenkin myös sitä mieltä, ettei Sokrates- ja Leonardo-ohjelmiin osallistuminen voi korvata Tempus-ohjelman tukemaa korkeakoulujen kehitystä niiden Keski- ja Itä-Euroopan assosioituneiden maiden kohdalla, jotka Tempus III -ehdotuksen mukaan karsitaan korkeakoulualaa koskevan Tempus-ohjelman ulkopuolelle.

3.14. Alueiden komitea on samaa mieltä komission arviosta, että Tempus-ohjelman edunsaajina säilyvistä Phare-maista etenkin Albania tarvitsee jatkossakin huomattavaa tukea. Komitean mielestä myös entisen Jugoslavian Bosnia ja Herzegovina ja entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia tarvitsevat huomattavaa tukea. Näiden valtioiden kohdalla AK pitää Tempus-ohjelman jatkamista ehdottoman välttämättömänä. Komitea odottaa lisäksi, että siten demokraattisen ja moniarvoisen yhteiskunnan tarpeelliselle kehitykselle annetaan myös näissä eurooppalaisissa maissa lisävirikkeitä.

3.15. Phare-ohjelmaan osallistuvien assosioitumattomien Keski- ja Itä-Euroopan maiden osalta AK on tyytyväinen, että Tempus-ohjelman tavoitteenasettelussa keskitytään, etenkin entisen Jugoslavian tasavalloissa, entistä enemmän alueelliseen ulottuvuuteen, valtion- ja paikallishallinnon uudenaikaistamiseen, korkeakoulujen tehokkaiden hallintorakenteiden luomiseen ja assosioituneissa maissa toteutettujen Tempus-hankkeiden tulosten hyödyntämiseen.

3.16. Käsiteltävänä olevan komission ehdotuksen mukaisesti alueiden komitea pitää Tempus-toiminnan tulevana painopistealueena uusia itsenäisiä valtioita ja Mongoliamaa. Komitea tukee komission tavoitteenasettelun painopisteitä. Tämä koskee etenkin korkeakoulutuksen monipuolistamista, hajauttamista, korkeakoulujen itsehallintoa ja niiden opetuksen alueellisen ulottuvuuden vahvistamista sekä koulutusohjelmien uudistamista, opetushenkilökunnan koulutusta, uusien opetusmenetelmien käyttöönottoa ja korkeakoulujen hallinnon uudenaikaistamista. Lisäksi alueiden komitea odottaa, että korkeakouluja tuetaan niiden antaessa konkreettisen panoksensa talouden ja yhteiskunnan rakennemuutokseen.

3.17. Alueiden komitea on tyytyväinen, että Tacis-maiden tähänastisia Tempus-kokemuksia pidetään yleisesti myönteisinä. Se vahvistaa komitean käsitystä, että tähän mennessä asetettuihin tavoitteisiin tulee pyrkiä ehdotetulla tavalla.

4. Päätelmät

4.1. Alueiden komitea korostaa, että monen entiseen Neuvostoliittoon kuuluneen valtion ja erityisesti niistä suurimman, eli Venäjän federaation, vaikea poliittinen ja taloudellinen tilanne edellyttää kestävästä tukesta, jonka avulla tuetaan siirtymistä vaikeasta rakennemuutoksesta kohti demokraattista ja moniarvoista yhteiskuntaa. EU:n politiikan vakauttavaa vaikutusta ei siksi voikaan kyllin korostaa. Tacis-ohjelman ja sen suuntaviivoja noudattavan Tempus-ohjelman oikeutus on alueiden komitean mielestä kiistämätön.

4.2. Keski- ja Itä-Euroopan maiden osalta alueiden komitea toteaa, että kymmenvuotisen Tempus-tuen jälkeenkin korkeakoulujärjestelmän jatkokehitystä on tarpeen tukea edelleen. Tukea on kuitenkin tarpeen tarkastella maakohtaisesti. Tämän vuoksi alueiden komitea pitää ongelmallisena päätöstä lopettaa Tempus-ohjelma kaikissa assosioituneissa maissa.

4.3. Alueiden komitea viittaa Keski- ja Itä-Euroopan maiden ja niiden korkeakoulu- ja koulujärjestelmien kehityksessä oleviin melkoihin eroihin. Erot ilmenevät erityisen selvästi keski- ja itäeurooppalaisten hakijamaiden ryhmittelyssä maihin, joiden kanssa jäsenyysneuvottelut aloitetaan ensin ja maihin, jotka pääsevät jäsenyysneuvotteluihin aikaisintaan seuraavalla kierroksella.

4.4. Tarkasteltaessa ensimmäistä hakijamaiden ryhmää (Puola, Tšekki, Unkari, Slovenia ja Viro), joka lähestyy standardeiltaan eurooppalaista kehitystasoa, vaikuttaa näiden maiden karsiminen Tempus-tuen ulkopuolelle oikeutetulta. Myös alueiden komitean mielestä tuen rajoittaminen näiden maiden kohdalla EU-tukiohjelmiin osallistumiseen on oikeutettua. Alueiden komitea ei kuitenkaan epäile, etteikö Tempus-tuen jatkaminen myös jäsenyysneuvottelujen ensimmäiseen ryhmään kuuluville maille nopeuttaisi näiden maiden osalta EU-tason saavuttamista. Koska EU-tukea on tarpeen käyttää tehokkaasti, on tuen lopettaminen näiden maiden osalta komitean mielestä kuitenkin puolustettavissa.

4.5. Assosioituneiden keski- ja itäeurooppalaisten maiden toisen ryhmän (Romania, Bulgaria, Slovakia, Latvia ja Liettua) osalta on alueiden komiteasta paikallaan pohtia, onko Tempus-tuen yleinen lopettaminen näiden maiden kohdalla liian aikaista. Alueiden komitean mielestä olisi selvitettävä, olisiko yksittäisten maiden osallistumista Tempus-ohjelmaan mahdollista jatkaa tai voisiko kysymykseen tulla Phare-ohjelmaan liittyvä siirtymätuki.

4.6. Tässä yhteydessä alueiden komitea viittaa siihen, että yksi Tempuksen tärkeimmistä tavoitteista on EU-jäsenyyteen valmistautuminen ja kumppanimaiden korkeakoulujen tason nostaminen yhteistyön edellyttämälle asteelle. Tästä syystä Tempus-tuen lopettaminen ei vaikuta ongelmattomalta, koska vaikka karsitut maat pyrkivät EU:n jäseniksi, on niiden koulu- ja korkeakoulujärjestelmien kehitystaso kuitenkin suhteettoman kaukana jäsenyyden edellyttämästä. Assosioituneet Keski- ja Itä-Euroopan maat kuitenkin poikkeavat uusista itsenäisistä valtioista ja assosioitumattomista KIE-maista, koska jälkimmäisten EU-jäsenyys ei ole näköpiirissä, ja siksi jäsenyyteen valmistautuminen tavoite jää niiden kohdalla pois. Etenkin entisestä Neuvostoliitosta itsenäistyneiden valtioiden kohdalla EU:n keskeiseksi

tehtäväksi jää vakauserityksen tukeminen. Alueiden komiteasta olisi paikallaan pohtia, muuttaako assosioituneiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden jättäminen Tempus-tuen ulkopuolelle Tempus-ohjelman luonnetta EU-jäsenyyteen valmistautumisesta kokonaan Itä-Euroopan vakauttamiseen.

4.7. Kaikkien Keski- ja Itä-Euroopan assosioituneiden maiden osalta tulisi selvittää, tulisiko Sokrates- ja Leonardo-ohjelmiin liittää tukitoimia, joilla voitaisiin helpottaa KIE-maiden osallistumista kyseisiin ohjelmiin.

4.8. Alueiden komitea kannattaa lisäksi, että painopistealueiden osalta Tempus-ohjelman toteuttaminen perustuu jatkossakin välineenä käytettäviin eurooppalaisiin yhteishankkeisiin. AK pitää tätä hankkeiden toteuttamiseen perustuvaa tukimuotoa tärkeänä, koska se varmistaa korkeakoulujen suoran osallistumisen.

4.9. Alueiden komitea on vakuuttunut, että jatkossa tulisi entistä voimallisemmin pyrkiä siihen, että Keski- ja Itä-Euroopan liitännäismaiden korkeakoulut osallistuvat eurooppalaisiin yhteishankkeisiin. Tempus-ohjelman ensimmäisen vuosikymmenen aikana vahvistuneet KIE-maiden korkeakoulut tulisi näin liittää Tempus-ohjelmaan, jotta niiden keräämät tiedot ja kokemukset välittyisivät Tacis-maiden ja assosioitumattomien maiden korkeakouluille.

4.10. Alueiden komitean käsityksen mukaan assosioituneiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden korkeakoulujen sitominen eurooppalaisiin yhteishankkeisiin ja Tempus-ohjelmaan edistäisi myös jäsenyyttä tavoittelevien KIE-maiden ja niiden itäisten naapurimaiden alueellista yhteistyötä. Tämän vuoksi alueiden komitea kannattaa tämän assosioituneiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden sekä Tacis- ja assosioitumattomien KIE-maiden maiden yhteistyömuodon entistä voimakkaampaa tukemista. Komitean mielestä jo nyt tulee pyrkiä siihen, että alueiden kehitys EU:n tulevan itärajan kummallakin puolella vahvistuu tiheän yhteistyöverkoston avulla.

4.11. Alueiden komitean mielestä koulutus- ja korkeakoulupolitiikan yhteydessä myös hajautettujen ja alueellisten rakenteiden kehittyminen on erityisen tärkeää. Komitea on kuitenkin vakuuttunut, että näitä rakenteita voidaan kehittää ainoastaan, mikäli samanaikaisesti vahvistetaan paikallista ja etenkin alueellista hallintorakennetta. Tempus-ohjelman tarjoaman tuen tulee alueiden komitean mukaan johtaa myös kumppani-

valtioiden alueiden vahvistumiseen. Tämä voi yhtäältä tapahtua siten, että alueen korkeakouluja kehittämällä tuetaan tavoitteena olevaa aluekeskusten rakennepoliittista vahvistamista. Tämän lisäksi komitea pitää tärkeänä koulu- ja korkeakoulutoimen ja sen tulevan kehityksen niveltämistä paikallis- ja alueviranomaisten kehittämiseen.

4.12. Alueiden komiteasta korkeakoulujen ja aluehallintoviranomaisten yhteistyön edistäminen on erittäin tärkeää samoin kuin korkeakoulujen panos aluehallinnon rakentamisessa ja uudenaikaistamisessa. Tämän tulee samalla hyödyttää alueviranomaisten hallintorakenteiden kehittämistä, niiden EU-yhteistyövalmiuksia sekä koulu- ja korkeakoulujärjestelmien kehittämistä.

4.13. Alueiden komitean käsityksen mukaan erityisesti uusien itsenäisten valtioiden kohdalla on välttämätöntä luoda uusia poliittisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia rakenteita, joita demokraattisten ja moniarvoisten rakenteiden kehittyminen edellyttää. Alueiden komitean mielestä paikallisten ja alueellisten rakenteiden kehittämällä on tässä yhteydessä aivan erityinen merkitys. Tempus-tuen tulee osaltaan johtaa myös näiden rakenteiden vahvistamiseen.

4.14. Alueiden komitea kannattaa, että osana Tempus-ohjelmaa pyritään entistä enemmän luomaan korkeakoulujen ja yritysten kohtauspisteitä. Alueiden komitea pitää soveltavan tutkimuksen tulosten ja kumppanimaiden talouden ja yritysten tarpeiden vuorovaikutusta edellytyksenä Tempus-ohjelman laajalle ja myönteiselle vaikutukselle.

4.15. Lisäksi alueiden komitea kannattaa sitä, että kumppanimaiden korkeakouluissa pyritään Tempus-ohjelman yhteydessä yhä voimakkaammin siihen, että ne kouluttavat ammattiväkeä, jota demokraattisen ja jäsentyneen hallinnon ja toimivan kansantalouden kehittäminen erityisesti edellyttää. Tässä yhteydessä tulee alueiden komitean mielestä ottaa erityisesti huomioon myös kehittyvien alueviranomaisten tarpeet.

4.16. Alueiden komitea kehottaa perustamaan ohjelmavaihtoehdon, jossa molemminpuolisen tutustumisen helpottamiseksi painotetaan itäeurooppalaisten opiskelumahdollisuuksia Länsi-Euroopassa ja päinvastoin. Edellytyksenä tulisi tässä yhteydessä olla kyseisten opintojen vahva kulttuurienvälisyys.

4.17. Alueiden komitean mielestä Tempus-ohjelmaa tulee käyttää myös entistä enemmän toteuttamaan mahdollisuuksia, joita EU:n ja Keski- ja Itä-Euroopan alueiden sekä uusien itsenäisten valtioiden välinen alueellinen ja rajanylittävä yhteistyö tarjoaa. AK on vakuutunut, että korkeakouluilla on erityinen merkitys alueellisen ja rajanylittävän yhteistyön rakentamisessa. Tasa-painoisen rakennepoliittikan tavoin tämäkin voi vahvistaa kumppanimaiden alueellisia rakenteita.

4.18. Erityisesti Tempus-ohjelmasta tuetuista korkeakouluohjelmista saatujen tietojen ja tulosten välittäminen ja levittäminen kumppanimaiden kesken on alueiden komiteasta tärkeää. AK:n mielestä kumppanimaiden kohdalla tulee pyrkiä vaikuttamaan entistä enemmän siihen, että ne järjestelmällisesti edistävät ja hoitavat tietojen ja tulosten välittämistä Tempus-tuen ulkopuolella oleville korkeakouluille.

4.19. Alueiden komitea korostaa, että etenkin uusissa itsenäisissä valtioissa korkeakoulujen tehtävä on tukea demokraattisen ja moniarvoisen valtion rakentamiseen liittyvää tietoisuutta ja tietoja. Myös Tempus-ohjelman tulee olla mukana tukemassa korkeakouluja niiden tärkeässä tehtävässä, joka liittyy ajattelutavan tarpeelliseen muuttamiseen.

4.20. Lopuksi alueiden komitea toteaa olevansa erityisen tyytyväinen, että ehdotus neuvoston päätökseksi Tempus-ohjelman kolmannesta vaiheesta on tehty. AK tukee pääpiirteissään ehdotuksen tavoitteenasettelua ja painopisteen asettamista uusiin itsenäisiin valtioihin. AK haluaa kuitenkin huomauttaa, että kaikkien assosioituneiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden karsiminen Tempus-tuen ulkopuolelle voi olla ryhmän tiettyjen maiden tarpeiden vastaista ja haitata niiden valmistautumista EU-jäsenyyteen.

Bryssel 19. marraskuuta 1998.

*Alueiden komitean
puheenjohtaja*

Manfred DAMMEYER